

ІСТОРІЯ

УДК 94(477.83):821.161.2.09(=162.1)

Володимир ГАЛИК,
кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Україна, Дрогобич) galykvol@ukr.net

ПОЛЬСЬКОМОВНІ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ З ДРОГОБИЧА ДО ІВАНА ФРАНКА

У статті аналізується маловідома польськомовна кореспонденція до Івана Франка з Дрогобича. На основі її аналізу простежено зв'язки вченого з його дописувачами, проаналізовано сфери двосторонніх відносин та співпраці.

Ключові слова: польська кореспонденція, Дрогобич, І. Франко, І. Дашинський, Ф. Щепанський, А. Валек-Валевський, А. Інлендер, Е. Солецкий, зв'язки, відносини.

Лит. 26.

Volodymyr HALYK,
Ph.D in History, Assistant Professor of World History
Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Ukraine, Drohobych) galykvol@ukr.net

POLISH-CORRESPONDENCE FROM DROHOBYCH TO IVAN FRANKO

The little-known Polish-correspondence from Drohobych to Ivan Franko is analysed in the article. On this analysis base the scientist's connections with his contributors are traced, the bilateral relations and cooperation scope is analyzed.

Key words: polish correspondence, Drohobych, I. Franko, I. Dashynskij, F. Schepanskyj, A. Valek-Walewski, A. Inlender, E. Solecki, communication, relationships.

Ref. 26.

Владимир ГАЛЫК,
кандидат исторических наук, доцент кафедры всемирной истории
Дрогобычского государственного педагогического
Университета имени Ивана Франко
(Украина, Дрогобыч) galykvol@ukr.net

ПОЛЬСКОЯЗИЧНЫЕ КОРЕСПОНДЕНЦИИ С ДРОГОБЫЧА К ИВАНУ ФРАНКО

В статье анализируется малоизвестная польскоязычная корреспонденция к Ивану Франко из Дрогобыча. На основе ее анализа прослежено связи ученого с его корреспондентами, проанализированы сферы двусторонних отношений и сотрудничества.

Ключевые слова: польская корреспонденция, Дрогобыч, И. Франко, И. Дашинский, Ф. Щепанский, А. Валек-Валевский, А. Инлендер, Е. Солецкий, связи, отношения.

Лит. 26.

Постановка проблеми. Листи до Івана Франка сьогодні посідають чи не перше місце у такій галузі, як франкознавство, адже вони дають змогу дослідникам-франкознавцям заповнити чималу кількість прогалин із життя та багатогранної діяльності вченого. Цікавими у даному контексті є польськомовні кореспонденції з Дрогобича, які адресувалися Іванові Франку із поштової скриньки міста. Збережені листи до вченого дають змогу простежити особливості творчості письменника та слугують джерелом для всебічного вивчення його зв'язків із багатоманітним соціальним складом міста, видами діяльності кореспондентів, невідомими до сьогодні біографічними фактами особистого життя тих чи тих адресантів, які у свій час спілкувалися з вченим та внесли певний штрих у формування його поглядів, переконань тощо.

Аналіз досліджень. Поміж дрогобичан-поляків, які активно переписувалися з Іваном Франком, були такі кореспонденти: освітяни та громадсько-культурні діячі (освітянин Жегота Дашко (Ігнацій Дашинський), власник книгарні Ф. Щепанський, польський драматичний актор Адольф Валек-Валевський); редактори часописів та журналісти (журналіст «Gazety Naddniestrzańskiej» Адольф Інлендер, редактор «Gazety Naddniestrzańskiej» Едмунт Солецький). У контексті скажемо, що вони вже були предметом зацікавлення дослідників епістолярної спадщини Івана Франка [3], зокрема нашого зацікавлення [4; 5; 6], оскільки саме нами вперше було зібрано всі листи дрогобицьких кореспондентів Івана Франка, які опубліковано та науково прокоментовано [1].

Мета статті. На основі аналізу польської кореспонденції з Дрогобича до Івана Франка охарактеризувати зв'язки та сфери співробітництва вченого з його дописувачами.

Виклад основного матеріалу. З-поміж громадсько-культурних діячів, які надсилали свої кореспонденції з Дрогобича до Івана Франка, був Жегота Дашко або Ігнацій Дашинський [3, 133]. У час перебування в Дрогобичі І. Дашинський двічі писав до Івана Франка. Варто зазначити, що листи були секретками (писалися латинкою українською мовою). Перший лист датовано 4 лютого 1884 р. з Бичого Города. Бичим Городом І. Дашинський називав Дрогобич, тому що у краєзнавстві цього міста використовувалася легенда, яку записав Іван Вагилевич у першій половині XIX ст. Згідно з нею татари на чолі з ханом Батием зруйнували місто Бич під Бескидами. Ця легенда є близькою до іншої відомої на Дрогобиччині легенди про заснування після спалення міста первісного Бича Другого Бича, тобто Дрогобича, щоправда, у місцевому переказі йдеться уже не про татар, а половців [11, 23]. Часто Дрогобич називав Бичем і І. Франко.

Отже, у своєму листі до І. Франка від 4 лютого 1884 р. І. Дашинський пише: «Перед кількома днями прийшов до мене д[обродій] Мельник з Волі Якубової і просив мя, аби му позичив «Молот». По кількох днях знову прибігає до мене і каже, що хоче ся на гвалт женити, але з ніким іншим, іно з Аннов Павлик, так му ся дуже а дуже сподобала стаття ей в «Мо[ло]ті» уміщена. Просив отже мене дуже усильно, щоби до Вас написав і попросив Вас о щирю інформацію що може з того бути, чи ні? Мельник має, а принаймі може мати, коли схоче, газдівство, невелике правда, але своє і певне – при тім [Са]рбінський виступив з уряду податкового і хоче також купити grunt і разом з Мельником угрунтувати основу під вепільне газдівство, а я також може за паробка в них стану; отже без жінки, сами знаєте то добре, газдівства нема, тому може би що з того було? Прошу Вас дуже, зносіт ся сами з Мельником і напишіть до него, чи може що надіятися, чи ні?» [9].

Галик В. Польськомовні кореспонденції з Дрогобича до Івана Франка

Другий лист від І. Дашинського вчений отримав 26 березня того ж року. З листа дізнаємося, що його автор наприкінці квітня того року збирається поїхати «на село на Поділля коло Гусятина», де має намір зайнятися перекладацькою роботою. У зв'язку з тим має прохання до І. Франка: «Ви яко в тім взгляді для мене повага, можебиєте схотіли вибрати яку книжку (не дуже велику) німецьку; може то бути повість – новели – розправа наукова або і що інше. Волівбим однакож щось з реалістичної школи або фізіологічну яку розправу». З цитованих рядків, бачимо, що І. Дашинський мав намір робити переклад німецькомовних творів І. Франка польською мовою [8].

Проте у 1887 р. Ігнацій з братом покидають Дрогобич і їдуть до Львова, а мама з 13-річною Зосею – до Перемишля. Спочатку Ігнацій оселився в шевця, де, читаючи його дітям лекції, отримував скромну винагороду. Невдовзі Ігнацій став організатором лівих гімназистів, вважав себе соціалістом, марксистом, багато читав соціалістичної літератури, спостерігав життя руських селян і робітників. У 1888 році він екстерном склав екзамен на атестат зрілості і вступив на філософський факультет Ягеллонського університету [3, 134]. У вересні Ігнацій повертається до Львова. Тут він став одним із творців Галицької робітничої партії, яка з 1892-го виступала як соціально-демократична партія Галичини. У 1897 р. вона трансформувалася у Польську соціал-демократичну партію Галичини і Сілезії. І. Дашинський від початку був одним з її лідерів, і саме Івана Франко мав вирішальний вплив на формування його світогляду в молодості [7, 493].

І. Дашинський був редактором газети «Праса», головним редактором «Робітничої газети», яку видавали польські соціалісти в Берліні. У той же час редагував двотижневик «Робітник» і «Сила», після закриття яких у 1893 р. став редактором часопису «Narzęd». Ця газета стала адептом робітничої партії, у якій часто друкувалися новели Івана Франка [3, 134].

1897 році І. Дашинський обирається послом до Віденського парламенту і пробує на цій посаді 21 рік, засідавши в парламенті Австро-Угорської імперії. З цього часу він стає одною з головних постатей політичної арени Галичини. У 20-х рр. XIX ст. І. Дашинський стає маршалком польського сейму, а з 1930-го р. після важких сутичок з політичними опонентами відходить від активної парламентської діяльності. Також стає почесним президентом Польської соціалістичної партії, займається публіцистикою, пише спогади. 30 жовтня 1936 р. І. Дашинський помирає після важкої хвороби [3, 134].

Зазначимо також, що Іван Франко познайомився з братами Дашинськими в кінці 70-х – на початку 80-х рр. XIX ст. у Станіславі, про що згадує в одній зі своїх літературно-критичних статей: «Ще з кінця 70-их років я познайомився з деякими польськими письменниками (...) З університету я познайомився також з двома станіславськими учениками Дзвонковським і Феліксом Дашинським, якого брата Жеготу (Ignasy), пізнішого проводиря галицько-польської соціал-демократичної партії, я ще 1881 року пізнав у Дрогобичі як ученика гімназійного» [19, 461]. З Ігнацієм Дашинським Іван Франко листувався з 1883 до 1896 р., про що вказують збережені листи з архіву І. Франка, проте листів від І. Франка до І. Дашинського не збереглося [3, 132–146].

22 квітня 1884 р. І. Франко отримує лист від власника книгарні в Дрогобичі, куди приходили на продаж його книги, – Ф. Щепанського, який пише: «Прошу покійно про присилання мені через пошту зі стрічкою на рахунок 2. «Захар Беркут» і 1. «Фауст», Аркуш 1, тобто стор[інки] 1 – 16, яких бракує в одному із залишених у мене в комісії екземплярів» [20].

Із листа від 17 липня 1889 р. до І. Франка дізнаємося, що Ф. Щепанський займався редакторською роботою в демократичній газеті, яка виходила в Дрогобичі 1889 – 1890 рр. під назвою «Kurjer Drohobzcki»/«Nowy Kurjer Drohobzcki» [11, 112]. Долучаючи проспект новозаснованого часопису до листа, Ф. Щепанський звертається з проханням, щоб І. Франко до першого сигнального номера газети надіслав фейлетон або новелу, які вона буде друкувати протягом наступних номерів. За цю послугу редакція гарантувала заплатити відповідний гонорар. У кінці листа Ф. Щепанський додав: «Ласкаву відповідь, будь ласка, адресуйте безпосередньо до редакції «Кур'єра» в Дрогобичі» [21].

29 грудня 1889 р. І. Франко отримав лист з поштової скриньки Дрогобича, мабуть, від А. Л. Валека-Валевського. Автор листа – польським драматичний актор, режисер, драматург, перекладач і театральний критик. У 1876 – 1900 рр. – актор і режисер польського театру у Львові [16, 412]. У своєму листі до І. Франка А. Л. Валека-Валевський пише: «На Ваш лист з дня 18/12 маю за честь лише сьогодні, повернувшись із відпустки, відповісти, що відому книжку з усіма іншими моїми книжками і рукописами я залишив у Львові запаковані в Кузина і лише в половині лютого, повернувшись із Дрогобича, міг би служити [Вам нею], а тепер я б не хотів, щоб мені хто-небудь крім мене перекладав мої папери. Отже, якщо Шановний Пан схоче затриматися до 15 лютого, прошу звернутися до Діонізія Бертолі (ротмістра) ул. Сапіги № 35, а він кожної хвилини мою адресу подати зможе» [2].

Протягом 1884 – 1885 рр. у Дрогобичі виходила польська «Gazeta Naddniestrzańska» за редакцією Едмунда Леона Солецького [17, 724]. «Gazeta Naddniestrzańska» оголосила себе голосом соціал-національної опозиції. У ній подавали офіційну інформацію про події в місті та районі. Її друкували у Львові у друкарні Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Переважно вона виходила польською, інколи окремі матеріали друкувалися українською мовою [10, 133].

Цікавою була особа видавця і редактора газети Едмунда Леона Солецького, який за фахом був інженером-архітектором та будівничим, публіцистом. Також він відомий не лише як редактор «Gazety Naddniestrzańskiej», але і як один з перших перекладачів Т. Г. Шевченка польською мовою. Товариш і однодумець І. Франка Е.-Л. Солецький гаряче обстоював права простого люду, виступав за нормалізацію міжнародних стосунків у Галичині. Ці світоглядні орієнтації видавця позначилися на змісті більшості публікацій газети. Це привертало до неї співробітників багатьох знаних представників демократичного руху в Галичині кінця XIX ст. У 1884 р. з редакцією газети співпрацював молодий польський соціаліст, друг Івана Франка Ігнацій Дашинський [4; 13].

У цьому часописі за 1884 р. поміщена стаття Е.-Л. Солецького, у якій він прихильно ставився до українського культурного руху та дальшого розвитку польсько-українського зближення [26]. Зауважимо, що вона не оминула пильність Івана Франка, оскільки він у своїй статті «Gazeta Naddniestrzańska» о колонізації Русі» підкреслив, що ця газета є зразком того, якою повинна бути преса у провінції. За його словами, часопис обстоює інтереси народу, що призвели до ненависті шляхти до неї. І. Франко відзначив демократизм газети, братерське ставлення її до українців, інтелігенції та культури. Також у своїй статті І. Франко схвально відгукнувся про діяльність редактора, у якого здоровий і об'єктивний погляд на «наші справи», зауваживши: «Вповні одобряючи ті тверді і розумні слова Солецького, ми можемо тільки висловити побажання, щоб вони серед польської суспільності не були тою одною ластівкою, котра, як

Галик В. Польськомовні кореспонденції з Дрогобича до Івана Франка

звісно, не робить ще весни» [14; 15]. Позитивною на ці слова І. Франка була реакція редактора газети, який відгукнувся поезією «До Івана Ф. у Львові». У поданих трьох строфах він наводить таку думку (переклад з польської): «Щебетала ти до нас, ластівко з Русі, що одна ластівка з Польщі ще не робить весни. Коли має надійти до нас радісний день (приходу весни), ластівок повинно бути щоразу більше. Ти щебетала добре, голос твій не втрачений. Ми (зі свого боку) кличемо більше ластівок. Але ти (ластівко з Русі) прилетіла в час справжньої біди, яка існує тепер між польським і руським щебетанням. Повертайся же у свої рідні краї, де на тебе твої подруги чекають. Це вони віщують прихід весни, а не крик і галас» [23].

Про тісну співпрацю І. Франка з редактором газети свідчить і отримана ним листівка від 19 листопада 1886 р. від редакції «Gazeta Naddniestrzańska», зміст якої був таким: «Проспекту до Вашого часопису «Поступ» я не отримав досі, а хотів би в № 24 докладніше про нього написати, а разом дати відповідь на підлу нотатку хронікера «Самоврядування» про Вас і програму поступу. Прошу, отже, прислати мені проспекти зворотню поштою і повідомити, коли вийде 1-ий № та чи бажаною була б кореспонденція звідти до того № і якого змісту» [22]. Саме 15 листопада 1886 р. Іван Франко знову взявся за підготовку видання журналу «Поступ», який було через кілька днів надруковано. 2 грудня 1886 р. проспект «Поступу» конфіскувала львівська прокуратура, а видання журналу заборонено [18, 556]. Отже, Едмунт Солецький так і не отримав жаданого проспекту «Поступу» І. Франка, про що дізнаємося з листівки до вченого від 5 січня 1887 р., де автор пише: «Що там з «Поступом»? Ані проспекту, ані 1-го номера я не отримав» [12].

Звернемо увагу на те, що Е.-Л. Солецький був власником великої домашньої бібліотеки, а його книжки позначалися спеціальною печаткою. Цими книгами часто послуговувався І. Франко, коли протягом 1881 – 1883 рр. перебував у Нагуєвичах. Часто Е.-Л. Солецького переслідувала австрійська влада, яка проводила ревізії в його будинку і неодноразово конфіскувала статті, у яких йшла мова про жадливу експлуатацію робітників на бориславських нафтових родовищах [10, 133]. Такі постійні обшуки та інкриміновані кримінальні справи проти редактора призвели до підризу здоров'я редактора та врешті-решт у 1896 р. до смерті.

На цю вельми прикру подію І. Франко помістив некролог у газеті «Kurjer Lwowski», де повідомляє про смерть Едмунда-Леона Солецького, називаючи його міським будівничим. Згадуючи про нього як колишнього редактора часопису «Gazeta Naddniestrzańska» – «однієї з найкращих газет провінціальних у нашому краю», вчений зазначає, що покійний приклав багато зусиль і терпіння та лишив після себе смуток та прихильні спогади не лише серед знайомих із кола інтелігенції, а й з боку селян [25].

Висновки. У підсумку зазначимо, що окрім проаналізованої кореспонденції були ще й інші польськомовні листи до Івана Франка, які відправлялися з поштової скриньки Дрогобича. Їхніми авторами були переважно дрогобицькі юристи єврейського походження, зокрема адвокати Сальо Гайнсберг, Ісаак Тігерман та Ізидор Ляутербах, які, як видно зі змісту епістолярії, допомагали вченому юридично вирішувати особисті та родинні проблеми [1, 82–83; 84–87; 88–101; 5, 360–372]. З-поміж дрогобицьких адвокатів, зокрема українців, були такі, які перекладали твори І. Франка польською мовою. У цьому контексті хочемо згадати Володимира Кобриня, який займався перекладом Франкового «Мойсея» [6]. Зазначимо, що перекладена польською мовою В. Кобриним Франкова поема «Мойсей» вийшла у 1914 р. під назвою: «Iwan Franko. Mojżesz.

Ромат. Pómaczył z ukraińskiego przy współdziale autora Włodzimierz Kobryn» і була видрукувана у львівській «Друкарні повсехній» [24]. Окрім адвокатів, польською І. Франкові писав власник книгарні у Дрогобичі В. Унгар, кореспондент «Dziennika Polskiego» А. Інлендер [1, 130–131; 172–173], який свого часу запропонував ученому зайняти його місце кореспондента «Kurjera Lwowskiego» [19, 464].

Отже, проаналізовані нами польськомовні кореспонденції з Дрогобича до Івана Франка, дають змогу не лише уточнити, а й доповнити як біографічні дані про українського вченого, так і його кореспондентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адресати з Дрогобича до Івана Франка / [упорядкування, передмова і коментарі Володимира Галика ; наук. ред. Леонід Тимошенко. – Дрогобич : Коло, 2011. – 308 с.
2. [Валавський]. Листівка до І. Франка від 29 грудня 1889 р. з м. Дрогобича / [Валавський]. – Відділ рукописних фондів та текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (далі – І. Л.). – Ф. 3. – Спр. 1607. – С. 117–118.
3. Вівчар С. Стосунки Івана Франка з братами Ігнацієм і Феліксом Дашинськими С. Вівчар // Науковий вісник музею Івана Франка у Львові. – Львів : Каменяр, 2006. – Вип. 6. – С. 132–146.
4. Галик В. М. Дрогобицький часопис «Gazeta Naddniestrzańska» (До 130-річчя від виходу у світ першого числа газети) / В. М. Галик // Календар класного керівника на 2014 – 2015 навчальний рік. Посібник / [упор. Ю. Кишакевич]. – Дрогобич : Видавничий відділ, 2014. – С. 123–125.
5. Галик В. М. Дрогобицькі юристи – кореспонденти Івана Франка / В. М. Галик // Збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники В. Льницький, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич : Півсвіт, 2012. – Вип. 1. – С. 360–372.
6. Галик В. М. Польськомовний «Мойсей» Івана Франка в перекладі дрогобичанина Володимира Кобрини / В. М. Галик // Пограниччя Польща – Україна. Науковий щорічник. 4. – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Люблінський університет імені Марії Кюрі-Склодовської. – Дрогобич – Люблін : Коло, 2012. – С. 61–77.
7. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856 – 1886) / Я. Грицак. – К. : Критика, 2006. – 632 с.
8. Жегота Дашко (Дашинський Ігнацій). Лист до І. Франка від 26 березня 1884 р. з м. Дрогобича/ Дашко Жегота (Ігнацій Дашинський). – І. Л. – Ф. 3. – Спр. 1629. – С. 287–288.
9. Жегота Дашко (Дашинський Ігнацій). Лист до І. Франка від 4 лютого 1884 р. з Бичого Города (Дрогобича) / Дашко Жегота (Ігнацій Дашинський). – І. Л. – Ф. 3. – Спр. 1603. – С. 109–110.
10. Мороз М. Нам пишуть. Рукою Івана Франка / М. Мороз // Жовтень. Щомісячний літературно-мистецький та громадсько-політичний журнал спілки письменників України. – Львів, 1989. – № 7 (537). – липень. – С. 133.
11. Нариси з історії Дрогобича (від найдавніших часів до початку ХХІ ст.) / ДДПУ ім. І. Франка, істор. факультет / [наук. ред. Л. Тимошенко]. – Дрогобич : Коло, 2009. – С. 320 с.
12. [Солецький Едмунд Леон]. Листівка до І. Франка від 5 січня 1887 р. з м. Дрогобича / [Леон Едмунд Солецький]. – І. Л. – Ф. 3. – спр. 1615. – С. 645–646.
13. Тельвак В. П. Дрогобич кінця ХІХ ст. у дзеркалі «Gazety Naddniestrzańskiej» / В. П. Тельвак // Літопис Бойківщини. – ЗСА-Канада-Україна, 2010. – Ч. 2/79 (90). – С. 80–89.
14. Франко І. «Gazeta Naddniestrzańska» о колонізації Русі» / І. Франко // Діло. – Львів, 1884. – Ч. 104. – С. 2.
15. Франко І. «Gazeta Naddniestrzańska» о колонізації Русі» / І. Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1984. – Т. 44. – Кн. І. – С. 401–403.
16. Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи / І. Франко. – К. : Наук. думка, 1980. – Т. 28. – 664 с.
17. Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 48. – 767 с.

Галик В. Польськомовні кореспонденції з Дрогобича до Івана Франка

18. Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 49. – 811 с.
19. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. / І. Франко // Зібрання творів у 50-ти томах + додаткові томи. – К. : Наук. думка, 1984. – Т. 41. – С. 194–470.
20. Щепанський Ф. Листівка до І. Франка від 22 квітня 1884 р. з м. Дрогобича / Ф. Щепанський. – І. Л. – Ф. 3. – Спр. 1618. – С. 437–438.
21. [Щепанський Ф.] Лист до І. Франка від 17 липня 1889 р. з м. Дрогобича / [Ф. Щепанський]. – І. Л. – Ф. 3. – Спр. 1605. – С. 273–274.
22. «Gazeta Naddniestrzańska». Листівка до І. Франка від 19 листопада 1886 р. з м. Дрогобича. – І. Л. – Ф. 3. – Спр. 1615. – С. 603–604.
23. El. Do Iwana F. We Lwowie // Gazeta Naddniestrzańska / El. – 1885. – № 19. – S. 6.
24. Franko I. Mojżesz. Poemat. Tłómaczył z ukraińskiego przy współudziale autora Włodzimierz Kobryn / I. Franko. – Lwów, 1914. – 99 s.
25. [Franko I.] [Solecki E.-L.] / [I. Franko] // Kurjer Lwowski. – Lwyw, 1896. – nr. 60. – 29 lutego. – S. 4.
26. [Solecki E.] Kolonizacya Rusi / [E. Solecki] // Gazeta Naddniestrzańska. – 1884. – №14. – S. 2.

REFERENCES

1. Adresaty z Drogobycha do Ivana Franka / [uporjadkuvannja, peredmov a i komentari Volodymyra Galyka ; nauk. red. Leonid Tymoshenko. – Drogobych : Kolo, 2011. – 308 s.
2. [Valavs'kyj]. Lystivka do I. Franka vid 29 grudnja 1889 r. z m. Drogobycha / [Valavs'kyj]. – Viddil rukopysnyh fondiv ta tekstologii' Instytutu literatury im. T. G. Shevchenka NAN Ukraїny (dali – I. L.). – F. 3. – Spr. 1607. – S. 117–118.
3. Vivchar S. Stosunky Ivana Franka z bratamy Ignacijem i Feliksom Dashyns'kymy S. Vivchar // Naukovyj visnyk muzeju Ivana Franka u L'vovi. – L'viv : Kamenjar, 2006. – Vyp. 6. – S. 132–146.
4. Galyk V. M. Drogobyc'kyj chasopys «Gazeta Naddniestrzańska» (Do 130-richchja vid vyhodu u svit pershogo chysla gazety) / V. M. Galyk // Kalendar klasnogo kerivnyka na 2014 – 2015 navchal'nyj rik. Posibnyk / [upor. Ju. Kyshakevych]. – Drogobych : Vydavnychyj viddil, 2014. – S. 123–125.
5. Galyk V. M. Drogobyc'ki jurysty – korespondenty Ivana Franka / V. M. Galyk // Zbirnyk naukovyh prac' molodyh uchenyh Drogobyc'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu imeni Ivana Franka / [redaktory-uporjadnyky V. Il'nyc'kyj, A. Dushnyj, I. Zymomrja]. – Drogobych : Posvit, 2012. – Vyp. I. – S. 360–372.
6. Galyk V. M. Pol's'komovnyj «Mojsej» Ivana Franka v perekladi drogobychanyna Volodymyra Kobryna / V. M. Galyk // Pogranychchja Pol'shha – Ukraїna. Naukovyj shhorichnyk. 4. – Drogobyc'kyj derzhavnyj pedagogichnyj universytet imeni Ivana Franka, Ljublins'kyj universytet imeni Marii' Kjuri-Sklodovs'koi'. – Drogobych – Ljublin : Kolo, 2012. – S. 61–77.
7. Grycak Ja. Prorok u svoi'j vitchyzni. Franko ta jogo spil'nota (1856 – 1886) / Ja. Grycak. – K. : Krytyka, 2006. – 632 s.
8. Zheg'ota Dashko (Dashyns'kyj Ig'nacij). Lyst do I. Franka vid 26 bereznja 1884 r. z m. Drogobycha / Dashko Zhegota (Ignacij Dashyns'kyj). – I. L. – F. 3. – Spr. 1629. – S. 287–288.
9. Zheg'ota Dashko (Dashyns'kyj Ig'nacij). Lyst do I. Franka vid 4 ljutogo 1884 r. z Bychoha Goroda (Drogobycha) / Dashko Zhegota (Ignacij Dashyns'kyj). – I. L. – F. 3. – Spr. 1603. – S. 109–110.
10. Moroz M. Nam pyshut'. Rukoju Ivana Franka / M. Moroz // Zhovten'. Shhomisjachnyj literaturno-mystec'kyj ta gromads'ko-politychnyj zhurnal spilky pys'mennykiv Ukraїny. – L'viv, 1989. – № 7 (537). – lypen'. – S. 133.
11. Narysy z istorii' Drogobycha (vid najdavnishyh chasiv do pochatku HHI st.) / DDPU im. I. Franka, istor. fakul'tet / [nauk. red. L. Tymoshenko]. – Drogobych : Kolo, 2009. – S. 320 s.
12. [Solec'kyj Edmund Leon]. Lystivka do I. Franka vid 5 sichnja 1887 r. z m. Drogobycha / [Leon Edmund Solec'kyj]. – I. L. – F. 3. – spr. 1615. – S. 645–646.
13. Tel'vak V. P. Drogobych kincja HHI st. u dzerkali «Gazety Naddniestrzańskieje» / V. P. Tel'vak // Litopys Bojkivshhyny. – ZSA-Kanada-Ukraїna, 2010. – Ch. 2/79 (90). – S. 80 – 89.
14. Franko I. «Gazeta Naddniestrzańska» o kolonizacii' Rusi' / I. Franko // Dilo. – L'viv, 1884. – Ch. 104. – S. 2.

15. Franko I. «Gazeta Naddniestrzańska» o kolonizacji Rusi / I. Franko // Franko I. Zibrannja tvoriv u 50-ty t. + dodatkovy tomy. – K. : Naukova dumka, 1984. – T. 44. – Kn. I. – S. 401–403.
16. Franko I. Zibrannja tvoriv u 50-ty t. + dodatkovy tomy / I. Franko. – K. : Nauk. dumka, 1980. – T. 28. – 664 s.
17. Franko I. Zibrannja tvoriv u 50-ty t. + dodatkovy tomy / I. Franko. – K. : Naukova dumka, 1986. – T. 48. – 767 s.
18. Franko I. Zibrannja tvoriv u 50-ty t. + dodatkovy tomy / I. Franko. – K. : Naukova dumka, 1986. – T. 49. – 811 s.
19. Franko I. Narys istorii' ukrai'ns'ko-rus'koi' literatury do 1890 r. / I. Franko // Zibrannja tvoriv u 50-ty tomah + dodatkovy tomy. – K. : Nauk. dumka, 1984. – T. 41. – S. 194–470.
20. Shhepans'kyj F. Lystivka do I. Franka vid 22 kvitnja 1884 r. z m. Drogobycha / F. Shhepans'kyj. – I. L. – F. 3. – Spr. 1618. – S. 437–438.
21. [Shhepans'kyj F.] Lyst do I. Franka vid 17 lypnja 1889 r. z m. Drogobycha / [F. Shhepans'kyj]. – I. L. – F. 3. – Spr. 1605. – S. 273–274.
22. «Gazeta Naddniestrzańska». Lystivka do I. Franka vid 19 lystopada 1886 r. z m. Drogobycha. – I. L. – F. 3. – Spr. 1615. – S. 603–604.
23. El. Do Iwana F. We Lwowie // Gazeta Naddniestrzańska / El. – 1885. – № 19. – S. 6.
24. Franko I. Mojżesz. Poemat. Tłómaczył z ukraińskiego przy współudziale autora Włodzimierz Kobryn / I. Franko. – Lwów, 1914. – 99 s.
25. [Franko I.] [Solecki E.-L.] / [I. Franko] // Kurjer Lwowski. – Lwyw, 1896. – nr. 60. – 29 lutego. – S. 4.
26. [Solecki E.] Kolonizacya Rusi / [E. Solecki] // Gazeta Naddniestrzańska. – 1884. – №14. – S. 2.

Статтю подано до редакції 03.05.2015 р.